

JAK PODPOŘIT VČELY

PRŮVODCE PRO CELOU RODINU

Proč jsou včely tak důležité?

Včely – medonosné i divoké – jsou **klíčovými opylovači**. Opylují více než 80 % všech kulturních plodin. Bez nich bychom přišli o velkou část ovoce, zeleniny i mnoho divokých rostlin. Kromě včely medonosné (*Apis mellifera*) žije ve střední Evropě přes **500 druhů divokých včel** (samotářky, čmeláci, drvodělky, pískorypky, čalounice a další), které jsou pro přirozené ekosystémy ještě zásadnější. Jejich populace však v posledních desetiletích dramaticky klesají vlivem ztráty přirozených stanovišť, pesticidů a klimatických změn.

Dobrá zpráva: Každá zahrada, balkon i okno na parapetu mohou včelám pomoci! Chcete také pomoci? Přečtěte si náš článek, který bude dobrým základním vodítkem pro pomoc včelám, kterou může udělat úplně každý.

1. Rostliny - NEJDŮLEŽITĚJŠÍ POMOC

Včely potřebují **nepřetržitý zdroj nektaru a pylu od brzkého jara do pozdního podzimu**. Klíčem je pestrost a postupné kvetení. Zasadte u sebe na zahradě nebo na balkon květiny, které budou pro včelky vhodnou potravou.

Doporučené rostliny podle období

OBDOBÍ	VHODNÉ ROSTLINY
Časné jaro	Sněženka, krokus, bledule, ladoňka, vrba, plicník, sedmikráska
Jaro	Ovocné stromy (jabloň, třešeň, švestka), hluchavka, pampeliška, jetel
Léto	Levandule, šalvěj, tymián, mateřídouška, dobromysl, slunečnice, měsíček lékařský, chrpa, sléz, echinacea, brutnák, máta, šanta
Pozdní léto / Podzim	Astra, rozchodník, vřes, ocún, třapatka, pámelník, ořechokřídlec

!Pozor na plnokvěté odrůdy! Přešlechtěné plnokvěté rostliny (např. plnokvěté růže, begonie) neobsahují nektar ani pyl – pro včely jsou k ničemu. Vždy vybírejte jednoduché, otevřené květy.

Nejúčinnější bylinky (i na balkoně!)

- Levandule, tymián, majoránka, máta, šalvěj, dobromysl, mateřídouška
- Nechte je **vykvést** – skvělá potrava pro včely i čmeláky

Tipy pro výsadbu

- Vysazujte rostliny **ve skupinách** – včelám to šetří energii při sbírání
- Preferujte **místní a původní druhy** – včely je lépe znají
- Zahnujte **jednoletky, dvouletky i trvalky** pro maximální pestrost

2. Voda - OPOMÍJENÁ, ALE ŽIVOTNĚ DŮLEŽITÁ

Včely potřebují vodu ke zchlazení úlu, krmení larev i tvorbě medu. V létě ji mohou nalézat špatně a pokud je sucho, nejsou kaluže, je to pro včely ještě mnohem složitější. Pomůže jednoduché pítko v zahradě nebo na balkoně.

Jak vytvořit jednoduché včelí pítko:

1. Vezměte mělkou misku nebo talíř
2. Naplňte ji vodou (jen do výše 1–2 cm)
3. Přidejte **kamínky, oblázky nebo kuličky** – důležité záchytné body, aby se včely neutopily
4. Postavte pítko s vodou **blízko záhonů**, ideálně do polostínu
5. Vodu pravidelně doplňujte a měňte (každé 2–3 dny)

POZOR: Kamínky jsou klíčové – bez nich se včela ve vodě snadno utopí!

3. ÚTOČIŠTĚ A HNÍZDNÍ MOŽNOSTI

Různé druhy divokých včel hnízdí různými způsoby – je třeba myslet na všechny.

Hmyzí hotel / včelí domeček

- Použijte dřevěnou bednu nebo poleno
- Vyrvejte otvory **o průměru 4–10 mm** (různé velikosti pro různé druhy)
- Dřevo **nesmí být ošetřeno chemikáliemi**
- Přidejte bambusové stébla, duté větve, šišky
- Umístěte na **slunné, suché, klidné místo** – ideálně jihovýchodní orientace
- Chraňte před deštěm (malá stříška)

Zemní hnízdění

- Mnoho druhů divokých včel (pískorypky, hedvábnice) hnízdí **v zemi**
- Ponechte část zahrady **bez mulče a bez hustého trávniku**
- Slunné, mírně písčité plochy jsou ideální

Staré dřevo

- Drvodělky (největší včely v ČR) hnízdí ve **starém, měkkém dřevě**
- Ponechte v rohu zahrady, kterou příliš nepoužíváte, staré poleno nebo kmen, zajistíte jim bezpečné útočiště

4. Bez chemie - ZÁSADNÍ KROK

Pesticidy a herbicidy jsou jednou z hlavních příčin úhynu včel.

Co nedělat:

- Nepoužívejte insekticidy, zejména s obsahem neonikotinoidů
- Nepostříkujte kvetoucí rostliny (ani okolní plevely - mohou kvést!)
- Neprovádějte postřiky za slunného dne, kdy jsou včely aktivní

Přírodní alternativy ochrany rostlin:

- **Neemový olej** – přírodní insekticid s minimálním dopadem na opylovače
- **Mýdlová voda** – na mšice a roztočce
- **Biologická ochrana** – slunéčka sedmitečná, zlatoočky, ježci
- **Bylinkové repelenty** – bazalka, pelyněk, levandule odpuzují škůdce

5. Jak (NE)SEKAT TRÁVNÍK

Pravidelně sekaný trávník „na krátko“ je pro včely sterilní poušť.

Doporučení:

- Nechte **část zahrady přirozeně rozkvést** – byť jen malý koutek, může sloužit pro pozorování hmyzu pro vás a vaše děti.
- Sečte trávník **postupně po částech**, vždy nechte část vykvést
- Pokud sekáte, dělejte to **ráno nebo večer**, kdy jsou včely méně aktivní
- Nechte kvetoucí „plevely“ – pampeliška, jetel, hluchavka jsou pro včely zlatý poklad
- Zanechte v koutě zahrady **hromádku listů, větví nebo kamení** – úkryt pro čmeláky

6. CO MOHOU DĚLAT RODIČE

Na zahradě a doma:

- Vysadit alespoň **3–5 druhů medonosných rostlin** s různou dobou kvetení
- Zřídit jednoduché **pítko pro včely** z misky a kamínků
- Vyrobit nebo koupit **hmyzí hotel** a umístit ho správně
- Přestat nebo výrazně omezit **chemické postřiky**
- Nechat část trávníku **přirozeně rozkvést**
- Nakupovat **med od lokálního včelaře** – tím ho ekonomicky podpoříte
- **Vzdělávat se:** zúčastnit se **kurzu nebo exkurze u místního včelaře** – někdy se s včelařem mohou setkat i v rámci národopisných akcí (např. Skanzen Kouřim) a seznámit se s jeho prací.

-
- **Šířit osvětu** mezi sousedy, přáteli a školou a vzdělávat své děti, seznámit je s tím, jak moc jsou včely užitečné a jak je chránit (nebo jak jim co nejméně jako člověk škodit)
 - **Pomoci zachránit topící se včelky** z kašny nebo rybníčku. Děti rády pomohou se záchranou – podat včelce stéplu trávy, klacík, kterého se může chytit a rodič zase musí dávat pozor, aby děti samy do vody nespadyly, či aby děti byly opatrné a nedostaly od včelky žihadlo.
 - **Hravě vzdělávat své děti – např. [Se SADOU AKTIVIT VČELY – ŽIVOTNÍ CYKLUS I VČELKOHRANÍ](#)**

Na balkonu a terase (pro ty bez zahrady!):

- Pěstovat bylinky v truhlíkách: **levandule, tymián, šalvěj, máta**
- Postavit malé **hmyzí hotely** na terasu
- Zřídit **mělkou misku s vodou a oblázky**

7. CO MOHOU DĚLAT DĚTI

Pro nejmenší (3–7 let):

- **Zasadit semínko** slunečnice, měsíčku nebo chrpy do květináče – a pozorovat, kdo přiletí, až semínko vyroste a vykvete.
- **Připravit pítko** pro včely spolu s rodičem
- **Nakreslit a pojmenovat** různé druhy včel – medonosná, čmelák, drvodělka
- **Číst knihy o včelách** a opylovačích, navštívit s rodinou místního včelaře

Pro děti školního věku (8–12 let):

- **Postavit hmyzí hotel** ze starého dřeva, bambusových tyček a šišek
- **Vypěstovat bylinky** určené pro včely (tymián, máta, levandule)
- **Vést deník opylovačů** – zaznamenávat, jaký hmyz přiletěl ke kterým rostlinám
- **Vytvořit mapu zahrady** s označením, kde včely nejvíce létají
- **Připravit prezentaci** o včelách pro spolužáky

Pro teenagery (13+ let):

- **Provést výzkumný projekt** – srovnat návštěvnost různých druhů rostlin včelami či čmeláky
- **Fotodokumentovat** druhy opylovačů v zahradě (pomůže aplikace iNaturalist)
- **Navrhnout a realizovat** výsadbu medonosného záhonu pro školu nebo sousedy
- **Zapojit se jako pomocník** u místního včelaře nebo v přírodovědném kroužku
- **Sdílet informace** na sociálních sítích a vzdělávat vrstevníky

VĚDĚLI JSTE, ŽE?

- Včela medonosná uletí za život až **800 km** a navštíví přes **2 miliony květů**, aby vyrobila 1 sklenici medu
- V ČR je chováno přibližně **600 000 včelstev** u cca 53 000 včelařů
- Čmeláci mají zásoby potravy jen na **několik dní** – jsou tak na dostupné potravě závislí mnohem více než medonosné včely
- Drvodělka fialová (*Xylocopa violacea*) je **největší včela žijící v ČR** – přesto je velmi plachá a člověku se vyhýbá.

RYCHLÝ PŘEHLED 10 VĚCÍ, KTERÉ MŮŽETE UDĚLAT HNED

1. Nekosit celou zahradu najednou – nechat část vykvést
2. Postavit misku s vodou a kamínky do záhonu nebo na balkon
3. Koupit a zasadit levanduli nebo tymián
4. Přestat postříkovat kvetoucí rostliny a postřiky nahradit biologickou alternativou
5. Vyrobit jednoduchý hmyzí hotel z bambusových tyček, kůry a přírodnin
6. Nechat pampelišky a jetel v trávniku
7. Koupit med od místního včelaře
8. Ponechat kousek nerozkopané, slunné půdy (pro zemní hnízdění)
9. Pořídít nebo ponechat staré dřevo v koutu zahrady
10. Vzdělávat své děti – hravě a prakticky o včelách a jejich významu

Mohlo by se vám líbit

Z NAŠÍ NABÍDKY

vývoj

[více informací](#)

Balíček vývoj je sada 5 vzdělávacích koleček o životních cyklech jednotlivých živočichů.

stezka

[koupit](#)

STEZKA VČELY MEDONOSNÉ je zábavně-naučná stezka s tajenkou a seznámí děti s tím jak probíhá jeden rok v životě včely a dalšími informacemi zábavnou formou.

sada aktivit

velká naučná sada **VČELA** obsahuje 21 hravých a naučných aktivit ze světa včel

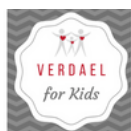
[prohlédnout](#)

demonstrační karty

18 DEMONSTRAČNÍCH KARET VČELA+
PLAKÁT

[do eshopu](#)

VERDAEL for Kids

PDF AKTIVITY PRO DĚTI A HRÝ

VERDAEL *for Kids*

PDF AKTIVITY PRO DĚTI A HRÝ

**KLUB
PDFKOTÉKA**
.....
**VÍCE JAK 220
MATERIÁLŮ ONLINE**
.....
**VÝHODNÉ PRO
ŠKOLY**

HRY

PLAKÁTY

TEMATICKÉ SADY

MATERIÁLY O PŘÍRODĚ

STEZKY A BOJOVKY

NABÍZÍME PDF AKTIVITY PRO DĚTI
DIDAKTICKÉ HRÝ • KNIHY AKTIVIT
BOJOVKY • STEZKY • SKLÁDANKY
KOLÍČKOVÁNÍ • TEMATICKÉ SADY
PLAKÁTY • DEMONSTRAČNÍ OBRÁZKY
OMALOVÁNKY • MONTESSORI AKTIVITY

**VYZKOUŠEJTE NAŠE MATERIÁLY
KONTAKTUJTE NÁS:**

ESHOP

**ONLINE KLUB
PDFKOTÉKA**

**FACEBOOK
STRÁNKA**

+420 724 218 110

objednavky@verdael.cz

<https://eshop.verdael.cz>

MATERIÁLY KAŽDÝ MĚSÍC ZDARMA NA:

[HTTPS://VERDAEL.CZ/NEWSLETTER](https://verdael.cz/newsletter)

www.verdael.cz
www.pdfkoteka.cz